ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН ХАРЬЯА

ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

ХОВД АЙМГИЙН БУЛГАН СУМЫН ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧИЙН 2020 ОНЫ ЖИЛИЙН ЭЦСИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

Аудитын код: ХОА-2021/11/СТА-ТТЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn

Ховд хот

2021 он

Тэргүүлэх аудитор: Х.Болдбаатар

Утас: 70433061

Цахим хаяг: Boldbaatar.Kh @audit.gov.mn

Аудитын менежер: А.Цэцэгсүрэн

Утас:70432545

Цахим хаяг: Tsetsegsuren.A@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: Д.Мөнхтулга

Утас: 70432545

цахим хаяг: munkhtulga.d@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

Агуулга 1
1. ТӨРИЙН АУДИТЫН САНАЛ, ДҮГНЭЛТ 2
2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН 4
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан 4
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан 5
2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан 7
2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан 10
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан 10
4.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан 12
3. АУДИТЫН ТАЙЛАН 13
3.1. Ерөнхий зүйл 13
3.2 Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүй 13
3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлого, дотоод хяналт 14
3.4 Материаллаг байдал 14
3.5 Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн үзүүлэлт 14
3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө 14
3.5.2 Авлага 15
3.5.3 Бараа материал 15
3.5.4 Үндсэн хөрөнгө 16
3.5.5 Өр төлбөр 17
3.5.6 Засгийн газрын хувь оролцоо 17
3.5.10 Орлогын данс 17
3.5.11 Зардлын данс 18
3.6 Төсвийн гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга 19
3.7 Шилэн дансны мэдээлэл 21
3.8. Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилтийн талаарх тайлбар, тодруулга 21
3.9 Аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн 22
3.10 Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал 23
4. Менежментийн захидал 24
4. 5.Аудитын явцад илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт 26

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагуудын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт
УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
ТТЗ	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал
ЗД	Засаг дарга
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв
ТШЗ	Төсвийн шууд захирагч
СХС	Сум хөгжүүлэх сан
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан

1. ТӨРИЙН АУДИТЫН САНАЛ, ДҮГНЭЛТ

ХОВД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
84000 Цамбагарав баг, Жаргалант сум, Ховд
Утас: 976-70433081, Факс: 976-70433081
E-mail: khovd@audit.gov.mn

2021.03.25 № 2/184

таний ____________ -ны № ____________ -т

БУЛГАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
Ж.ДАМДИНБАЗАР ТАНАА

АУДИТЫН САНАЛ ДҮГНЭЛТ

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Булган сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Аудитын гол асуудалд дурдсан алдаа, зөрчлийн үр нөлөөг эс тооцвол Булган сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл материаллаг алдаагүй, Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан холбогдох журамд нийцүүлэн үнэн зөв, шударга толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлагын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Бусад мэдээлэл

Байгууллагын удирдлага бусад мэдээлэлтэй холбоотой үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Бусад мэдээлэл нь засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, байгууллагуудын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний биелэлт, үйл ажиллагааны тайлан, төрийн үйлчилгээний хэрэгжилт зэрэг санхүүгийн ба санхүүгийн бус мэдээллийг агуулсан байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Аудитын гол асуудал

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг төлөвлөж батлуулахдаа олон нийтийн санал аваагүй төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээг баталсан, сангийн сайдын 2018 оны 228 тоот журмыг зөрчин ажил гүйлгээг санхүүжүүлсэн, босго үнээс хөрөнгө нийлүүлэх ажилд шууд гэрээ байгуулсан, И баримтаар нотлогдоогүй ажил гүйлгээг санхүүжүүлсэн, санхүүгийн албаны даргын албан тушаалын тодорхойлолтод заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн *20-р зүйлийн 20.2.4-д "нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлт нь энэ хууль болон санхүүгийн бусад хууль тогтоомжид заасан шаардлагад*

авлагыг нягтлан бодох бүртгэлд заавал бүртгэнэ" Төсвийн тухай хуулийн 14-р зүйлийн 14.2.3-д "өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд төсвийг үр ашигтай удирдах, гүйцэтгэлийг хангах", 60 дугаар зүйлийн 60.3.6-д "орон нутгийн иргэдийн саналыг аваагүй, орон нутгийн төсвийн төлөвлөгөөнд тусгаж батлаагүй зардал, арга хэмжээг санхүүжүүлэхгүй байх", Сангийн сайдын 2018 оны 228 тоот тушаалын 3.11.3-д "ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу зураг төсөв, техник, эдийн засгийн үндэслэлтэй, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад холбогдох зөвшөөрөлтэй байх", 3.1.4-д "ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад сум, дүүргийн төвөөс алслагдсан баг, хорооны иргэдийн хамгийн олон саналыг авч эрэмбэлэгдсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг заавал багтаах" гэсэн хуулийн заалтуудтай нийцэхгүй байгаа нь аудитын "Оршин байх", "Тохиолдсон байх", "Иж бүрэн байх", "Эрх ба үүрэг", "Үнэн зөв байдал" батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, Сангийн сайдын баталсан холбогдох журам, зааврын дагуу үнэн зөв, шударга бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэж болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтуудыг хэрэгжүүлэх хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар түүнийг бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Х.БОЛДБААТАР

2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөгөөр)

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**1,068,208,228.76**	**1,239,916,714.56**
31	**МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ**	173,981,617.64	231,539,717.66
312	**Банкинд байгаа бэлэн мөнгө**	173,981,617.64	231,539,717.66
3121	**Төгрөг**	160,775,893.52	227,095,481.66
31211	Төрийн сангийн харилцах	160,775,893.52	227,095,481.66
31223	Арилжааны банк дахь харилцах	13,205,724.12	4,444,236.00
33	**АВЛАГА**	555,237,355.17	656,463,669.58
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	10,727,119.17	7,629,234.18
335	**Бусад авлага**	1,201,337.00	119,869,007.40
3351	Байгууллагаас авах авлага	1,151,337.00	84,810,007.40
3352	Хувь хүмүүсээс авах авлага	50,000.00	35,059,000.00
336	**Зээлийн авлага**	543,308,899.00	528,965,428.00
3361	**Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага**	141,140,000.00	126,796,529.00
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	141,140,000.00	126,796,529.00
33623	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжид олгосон зээл	402,168,899.00	402,168,899.00
34	**УРЬДЧИЛГАА**	-	15,000,000.00
34600	Урьдчилж гарсан зардал		15,000,000.00
35	**БАРАА МАТЕРИАЛ**	338,989,255.95	336,913,327.32
351	**Түүхий эд материал**	5,759,554.00	10,948,384.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	5,345,534.00	6,174,534.00
35130	Эм боох материал	414,020.00	4,773,850.00
354	**Хангамжийн материал**	331,909,701.95	324,644,943.32
35410	Бичиг хэргийн материал	34,522,430.00	27,720,996.00
35420	Аж ахуйн материал	96,369,535.80	88,453,826.40
35430	Сэлбэг хэрэгсэл		2,040,000.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	49,354,778.78	71,724,263.78
35450	Барилгын засварын материал	1,670,210.00	1,412,710.00
35460	Хүнсний материал	57,849,991.52	40,409,397.52
35470	Бусад хангамжийн материал	92,142,755.85	92,883,749.62
35600	Мал амьтад	1,320,000.00	1,320,000.00
2	**ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН**	**8,433,869,216.03**	**11,926,224,946.19**
39	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	8,433,869,216.03	11,926,224,946.19
392	**Биет хөрөнгө**	8,062,895,615.95	11,554,768,262.77
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	7,067,801,215.00	10,760,773,555.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(639,169,419.32)	(982,937,825.24)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	519,387,440.00	594,337,440.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(277,034,248.25)	(302,318,691.89)
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	955,400,734.80	1,060,217,690.38
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(831,644,136.22)	(882,490,798.23)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	773,455,903.40	896,061,921.31
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(422,416,775.62)	(480,758,876.56)
39209	Зам, гүүрний байгууламж	38,859,800.00	38,859,800.00
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	(9,619,933.44)	(15,096,566.76)
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	2,340,600.00	2,340,600.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	1,470,594,243.00	1554014243.00

39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(779,576,354.65)	(897,827,976.49)
39216	Дуусаагүй барилга, байгууламж	59,990,000.00	65,217,151.00
39217	Ном	134,526,547.25	144,376,597.25
393	**Биет бус хөрөнгө**	370,973,600.08	371,456,683.42
39301	Програм хангамж	4,495,000.00	5,745,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(2,854,999.92)	(3,621,916.58)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	369,333,600.00	369,333,600.00
3	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II**	**9,502,077,444.79**	**13,166,141,660.75**
4	**НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР**	**12,502,225.47**	**228,107.20**
41	**БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	12,502,225.47	228,107.20
413	**Өглөг**	12,502,225.47	228,107.20
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	1,188,069.69	20,500.20
4136	**Бусад өглөг**	11,314,155.78	207,607.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	11,314,155.78	207,607.00
5	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН**	**9,489,575,219.32**	**13,165,913,553.55**
51	**Засгийн газрын хувь оролцоо**	9,489,575,219.32	13,165,913,553.55
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	4,439,254,863.28	4,439,254,863.28
51101	Өмч: - төрийн	4,439,254,863.28	4,439,254,863.28
512	**Хуримтлагдсан үр дүн**	1,072,537,171.21	4,748,875,505.44
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	1,055,148,994.29	1,072,537,171.21
51220	Тайлант үеийн үр дүн	17,388,176.92	3,676,338,334.23
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	3,977,783,184.83	3,977,783,184.83
6	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V**	**9,502,077,444.79**	**13,166,141,660.75**

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөгөөр)

Дансны код	**Үзүүлэлт**	**Өмнөх оны гүйцэтгэл**	**Тайлант оны гүйцэтгэл**
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**6,480,196,093.64**	**10,269,454,625.76**
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**	**185,664,432.04**	**258,120,198.39**
110	**Орлогын албан татвар**	148,113,193.56	210,495,266.34
1100	**Хувь хүний орлогын албан татвар**	148,113,193.56	210,495,266.34
110002	Үйл ажиллагааны орлого	10,911,364.20	7,221,000.00
110003	Хөрөнгийн орлого	86,070,428.86	107,567,576.44
110008	Шууд бус орлого	51,131,400.50	95,706,689.90
113	**Хөрөнгийн албан татвар**	**1,170,000.00**	**5,267,500.00**
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар		3,210,000.00
113002	Бууны албан татвар	1,170,000.00	2,057,500.00
118	**Бусад татвар, төлбөр, хураамж**	36,381,238.48	42,357,432.05
1180	**Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж**	25,552,838.48	32,665,405.05
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	17,194,838.43	25,254,405.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,192,000.05	3,151,000.05
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	5,166,000.00	4,260,000.00
1181	**Газрын төлбөр**	-	538,814.00
118101	Газрын төлбөр		538,814.00
1182	**Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр**	10,828,400.00	9,153,213.00
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	690,500.00	761,013.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	3,766,900.00	2,675,000.00
118204	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	6,371,000.00	5,717,200.00
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**501,027,194.60**	**4,161,936,107.37**
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**	501,027,194.60	4,161,936,107.37
120003	Торгуулийн орлого	74,095,480.00	104,793,870.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	440,856,560.48	4,055,903,725.49

1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	8,284,820.00	13,716,800.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,271,433.98	2,700,000.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	429,300,306.50	4,039,486,925.49
120009	Бусад орлого	4,095,360.00	
120010	Борлуулалтын орлого (цэвэр) /ТӨҮГ/	59,965,874.60	73,221,164.80
120011	Борлуулалтын өртөг /ТӨҮГ/	77,986,080.48	71,982,652.92
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**5,793,504,467.00**	**5,849,398,320.00**
1310	**Улсын төвлөрсөн төсвөөс**	3,826,873,000.00	4,376,564,600.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	3,826,873,000.00	4,376,564,600.00
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	138,871,266.00	286,579,320.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж		3,225,170.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	132,790,126.00	279,775,150.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,088,140.00	1,500,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	4,993,000.00	2,079,000.00
131106	Төсвийн урамшуулал		
1320	**Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих**	1,827,760,201.00	1,186,254,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	756,303,100.00	
132003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг /орон нутгийн төсөвт байгууллага улсад төвлөрүүлэх орлого/	2,348,501.00	
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	603,093,100.00	698,262,800.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	466,015,500.00	487,991,600.00
2	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН**	**6,448,000,006.15**	**6,572,908,083.53**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**6,448,000,006.15**	**6,572,908,083.53**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	5,496,816,253.45	6,198,163,088.35
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	3,336,805,982.79	3,911,018,109.56
210101	Үндсэн цалин	2,308,577,119.79	2,678,597,453.11
210102	Нэмэгдэл	654,242,686.00	856,370,549.90
210104	Урамшуулал	205,782,600.00	325,371,469.46
210105	Гэрээт ажлын хөлс	168,203,577.00	50,678,637.09
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	416,983,813.56	501,523,467.95
210201	Тэтгэврийн даатгал	283,712,942.91	342,226,996.95
210202	Тэтгэмжийн даатгал	33,588,477.93	40,152,697.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	26,870,442.75	32,206,542.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	6,717,635.18	8,041,025.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	66,094,314.79	78,896,207.00
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	254,611,921.50	267,399,901.46
210301	Гэрэл, цахилгаан	31,769,766.00	36,581,444.00
210302	Түлш, халаалт	221,100,155.50	226,188,457.46
210303	Цэвэр, бохир ус	1,742,000.00	4,630,000.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	538,291,544.00	437,474,864.64
210401	Бичиг хэрэг	14,975,321.00	11,156,135.00
210402	Тээвэр, шатахуун	54,754,323.00	45,749,186.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	7,177,300.00	6,820,340.00
210404	Ном, хэвлэл	2,306,099.00	1,929,500.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	664,000.00	836,300.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,168,001.00	10,620,203.64
210408	Бараа материал акталсны зардал	453,246,500.00	360,363,200.00
2105	**Нормативт зардал**	301,321,963.00	165,493,987.91
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	1,664,500.00	18,276,500.00
210502	Хоол, хүнс	284,542,738.00	123,231,302.91
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	15,114,725.00	23,986,185.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	8,481,700.00	15,913,890.00

210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	748,000.00	
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл		100,000.00
210604	Урсгал засвар	7,733,700.00	15,813,890.00
2107	**Томилолт, зочны зардал**	18,760,800.00	6,926,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	18,760,800.00	6,926,000.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	36,328,642.41	21,928,930.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	33,331,542.41	18,991,905.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,849,100.00	1,997,400.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	100,000.00	135,750.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	525,000.00	611,875.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	60,000.00	162,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	273,000.00	30,000.00
210807	Газрын төлбөр	190,000.00	
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	585,229,886.19	870,483,936.83
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	37,812,609.98	214,428,788.50
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	20,459,635.00	23,318,364.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	526,957,641.21	632,736,784.33
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	951,183,752.70	374,744,995.18
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	116,694,400.00	74,807,300.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	93,943,800.00	56,764,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	17,840,100.00	17,643,300.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	4,910,500.00	400,000.00
2134	**Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт**	758,651,601.00	-
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	756,303,100.00	
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	880,000.00	
213404	Хөрөнгийн	1,468,501.00	
2135	**Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг**	75,837,751.70	299,937,695.18
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	8,837,751.70	236,920,295.18
213504	Хөрөнгийн	-	
213505	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	67,000,000.00	63,017,400.00
3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)**	**32,196,087.49**	**3,696,546,542.23**
225	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН**	14,807,910.57	20,208,208.00
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	14,807,910.57	
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал		20,208,208.00
4	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ҮР ДҮН (4)=(145-225)**	(14,807,910.57)	(20,208,208.00)
5	**НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)**	**17,388,176.92**	**3,676,338,334.23**

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөгөөр)

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)**	**6,236,262,988.64**	**6,355,293,824.19**
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**	**185,664,432.04**	**258,120,198.39**
110	**Орлогын албан татвар**	148,113,193.56	210,495,266.34
1100	**Хувь хүний орлогын албан татвар**	148,113,193.56	210,495,266.34
110002	Үйл ажиллагааны орлого	10,911,364.20	7,221,000.00
110003	Хөрөнгийн орлого	86,070,428.86	107,567,576.44
110008	Шууд бус орлого	51,131,400.50	95,706,689.90
113	**Хөрөнгийн албан татвар**	1,170,000.00	5,267,500.00
113001	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар		3,210,000.00
113002	Бууны албан татвар	1,170,000.00	2,057,500.00
118	**Бусад татвар, төлбөр, хураамж**	36,381,238.48	42,357,432.05

1180	**Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж**	25,552,838.48	32,665,405.05
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	17,194,838.43	25,254,405.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,192,000.05	3,151,000.05
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	5,166,000.00	4,260,000.00
1181	**Газрын төлбөр**	-	538,814.00
118101	Газрын төлбөр		538,814.00
1182	**Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр**	10,828,400.00	9,153,213.00
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	690,500.00	761,013.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	3,766,900.00	2,675,000.00
118204	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	6,371,000.00	5,717,200.00
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**257,094,089.60**	**247,775,305.80**
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**	257,094,089.60	247,775,305.80
120003	Торгуулийн орлого	74,095,480.00	104,793,870.00
120004	**Төсөв байгууллагын өөрийн орлого**	108,937,375.00	69,760,271.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	106,521,055.00	13,716,800.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	2,416,320.00	56,043,471.00
120007	Навигацийн орлого	69,965,874.60	73,221,164.80
120009	Бусад орлого	4,095,360.00	
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**5,793,504,467.00**	**5,849,398,320.00**
1310	**Улсын төвлөрсөн төсвөөс**	3,826,873,000.00	4,376,564,600.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	3,826,873,000.00	4,376,564,600.00
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	138,871,266.00	286,579,320.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж		3,225,170.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	132,790,126.00	279,775,150.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,088,140.00	1,500,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	4,993,000.00	2,079,000.00
131106	Төсвийн урамшуулал		
1320	**Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих**	1,827,760,201.00	1,186,254,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	756,303,100.00	
132003	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг /орон нутгийн төсөвт байгууллага улсад төвлөрүүлэх орлого/	2,348,501.00	
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	603,093,100.00	698,262,800.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	466,015,500.00	487,991,600.00
2	**НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)**	**5,558,675,884.48**	**5,699,837,528.17**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**5,558,675,884.48**	**5,699,837,528.17**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**4,574,141,230.78**	**5,323,162,532.99**
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	3,355,274,147.00	3,937,798,552.87
210101	Үндсэн цалин	2,313,174,071.00	2,672,337,068.51
210102	Нэмэгдэл	657,350,529.00	860,334,208.50
210104	Урамшуулал	205,782,600.00	326,075,830.97
210105	Гэрээт ажлын хөлс	166,331,800.00	50,678,637.09
210106	Ажиллагчдад төлсөн /ТӨҮГ/	12,635,147.00	28,372,807.80
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	420,187,394.58	531,625,342.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	286,313,694.58	371,728,603.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	33,468,700.00	40,235,661.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	26,774,900.00	32,347,091.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	6,693,600.00	8,819,434.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	66,936,500.00	78,494,553.00
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	254,888,700.00	272,390,035.32
210301	Гэрэл, цахилгаан	30,713,400.00	44,269,013.32
210302	Түлш, халаалт	221,725,300.00	223,471,062.00
210303	Цэвэр, бохир ус	2,450,000.00	4,649,960.00

2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	86,255,210.00	84,946,690.00
210401	Бичиг хэрэг	8,193,400.00	8,489,900.00
210402	Тээвэр, шатахуун	60,049,110.00	55,523,390.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	7,155,000.00	7,203,100.00
210404	Ном, хэвлэл	2,005,100.00	1,996,500.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	836,300.00	836,300.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	8,016,300.00	5,266,300.00
210410	Бараа материал худалдан авахад төлсөн /ТӨҮГ/		5,631,200.00
2105	**Нормативт зардал**	289,262,337.30	132,202,990.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	1,254,300.00	17,612,300.00
210502	Хоол, хүнс	278,828,637.30	103,593,190.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	9,179,400.00	10,997,500.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	20,930,291.00	2,018,200.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	5,382,991.00	
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	300,000.00	300,000.00
210604	Урсгал засвар	15,247,300.00	1,718,200.00
2107	**Томилолт, зочны зардал**	18,140,200.00	7,176,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	18,140,200.00	7,176,000.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	84,052,743.90	44,509,059.80
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	81,579,243.90	41,477,034.80
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,295,500.00	2,157,400.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	100,000.00	100,000.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	525,000.00	525,000.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	90,000.00	90,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	273,000.00	158,525.00
210807	Газрын төлбөр	190,000.00	
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж		1,100.00
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	45,150,207.00	310,495,663.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	22,110,437.00	287,027,295.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	23,039,770.00	23,468,368.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**984,534,653.70**	**376,674,995.18**
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	113,413,900.00	76,737,300.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	93,943,800.00	58,164,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж		17,643,300.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	19,470,100.00	930,000.00
2133	**Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг**	880,000.00	-
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	880,000.00	
2134	**Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт**	794,403,002.00	-
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	756,303,100.00	
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	38,099,902.00	
2135	**Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг**	75,837,751.70	299,937,695.18
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	8,837,751.70	236,920,295.18
213505	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	67,000,000.00	63,017,400.00
3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)**	**677,587,104.16**	**655,456,296.02**
	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	**-**	**-**
5	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)**	**576,526,453.00**	**558,848,196.00**
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**576,526,453.00**	**558,848,196.00**
2200	**Дотоод эх үүсвэрээр**	576,526,453.00	558,848,196.00
220001	Барилга байгууламж	193,000,000.00	125,000,000.00
221001	Их засвар	113,000,000.00	179,346,600.00
222001	Тоног төхөөрөмж	34,000,000.00	82,500,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	105,246,500.00	168,141,600.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	131,279,953.00	3,859,996.00

6	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)**	(576,526,453.00)	(558,848,196.00)
	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
23	**ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ**	97,300,000.00	39,050,000.00
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	97,300,000.00	39,050,000.00
7	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ**	(97,300,000.00)	(39,050,000.00)
8	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)**	3,760,651.16	57,558,100.02
9	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**	170,220,966.48	173,981,617.64
10	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**	173,981,617.64	231,539,717.66

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөгөөр)

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
C01	**2018 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	4,439,254,863.28	3,986,620,507.31	1,049,444,531.78	9,475,319,902.37
C02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт			5,704,462.51	5,704,462.51
C03	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	**4,439,254,863.28**	**3,986,620,507.31**	**1,055,148,994.29**	9,481,024,364.88
C04	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт	-	(8,837,322.48)	-	(8,837,322.48)
C07	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	17,388,176.92	17,388,176.92
C08	**2019 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**4,439,254,863.28**	**3,977,783,184.83**	**1,072,537,171.21**	9,489,575,219.32
D01	**2020 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	**4,439,254,863.28**	**3,977,783,184.83**	**1,072,537,171.21**	9,489,575,219.32
D02	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-	-		-
D03	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	**4,439,254,863.28**	**3,977,783,184.83**	**1,072,537,171.21**	9,489,575,219.32
D08	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	3,676,338,334.23	3,676,338,334.23
D09	**2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**4,439,254,863.28**	**3,977,783,184.83**	**4,748,875,505.44**	13,165,913,553.55

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

(төгрөгөөр)

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Тайлант оны	
		Батлагдсан төлөвлөгөө	**Гүйцэтгэл**
1	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**	173981617.64	231539717.66
2	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	6,040,715,000.00	5,643,705,581.07
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	5,354,647,500.00	5,054,167,381.07
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	5,255,120,200.00	4,977,530,081.07
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	4,019,488,000.00	3,909,425,745.07
210101	Үндсэн цалин	2,752,230,700.00	2,672,337,068.51
210102	Нэмэгдэл	958,634,500.00	860,334,208.50
210104	Урамшуулал	256,816,200.00	326,075,830.97
210105	Гэрээт ажлын хөлс	51,806,600.00	50,678,637.09
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	544,064,800.00	526,259,370.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	383,420,500.00	368,013,700.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	40,160,900.00	39,864,170.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	32,128,900.00	31,975,600.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	8,032,400.00	7,993,900.00

210205	Эрүүл мэндийн даатгал	80,322,100.00	78,412,000.00
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	301,037,300.00	265,420,482.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	38,412,100.00	37,299,460.00
210302	Түлш, халаалт	257,775,200.00	223,471,062.00
210303	Цэвэр, бохир ус	4,850,000.00	4,649,960.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	62,437,700.00	62,187,300.00
210401	Бичиг хэрэг	7,856,900.00	7,856,900.00
210402	Тээвэр, шатахуун	39,028,200.00	39,028,200.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	7,388,900.00	7,203,100.00
210404	Ном, хэвлэл	2,061,100.00	1,996,500.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	836,300.00	836,300.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	5,266,300.00	5,266,300.00
2105	**Нормативт зардал**	222,936,500.00	131,834,890.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	17,612,300.00	17,612,300.00
210502	Хоол, хүнс	194,694,800.00	103,593,190.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	10,629,400.00	10,629,400.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	7,619,400.00	2,018,200.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	300,000.00	300,000.00
210604	Урсгал засвар	7,319,400.00	1,718,200.00
2107	**Томилолт, зочны зардал**	13,006,800.00	6,926,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	13,006,800.00	6,926,000.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	34,109,700.00	25,083,230.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	30,905,300.00	22,444,305.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,765,400.00	1,765,400.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	100,000.00	100,000.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	525,000.00	525,000.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	90,000.00	90,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	525,000.00	158,525.00
210807	Газрын төлбөр	199,000.00	
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	50,420,000.00	48,374,864.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,374,300.00	23,096,500.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	27,045,700.00	25,278,364.00
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	99,527,300.00	76,637,300.00
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	99,527,300.00	76,637,300.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	81,054,000.00	58,164,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	17,643,300.00	17,643,300.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	830,000.00	830,000.00
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**616,067,500.00**	**550,488,200.00**
2200	**Дотоод эх үүсвэрээр**	616,067,500.00	550,488,200.00
220001	Барилга байгууламж	125,000,000.00	125,000,000.00
221001	Их засвар	244,925,900.00	179,346,600.00
222001	Тоног төхөөрөмж	80,000,000.00	80,000,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	166,141,600.00	166,141,600.00
23	**ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ**	70,000,000.00	39,050,000.00
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	70,000,000.00	39,050,000.00
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	6,040,715,000.00	5,657,999,052.07
1310	**УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	4,376,564,600.00	4,139,644,304.82
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	4,376,564,600.00	4,139,644,304.82
1320	**ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	1,576,050,400.00	1,448,594,476.25
132001	Орон нутгийн төсвөөс	1,088,058,800.00	960,602,876.25
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	487,991,600.00	487,991,600.00
120004	**ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС**	88,100,000.00	69,760,271.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	15,400,000.00	13,716,800.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	72,700,000.00	56,043,471.00
4	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**		**2,352,555.00**
5	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**		**16,646,026.00**

6	**ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ**		
61	**БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО**	9	9
610001	Төсвийн байгууллага	9	9
62	**АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО**	359	359
620001	Удирдах ажилтан	17	17
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	198	198
620003	Үйлчлэх ажилтан	100	100
620004	Гэрээт ажилтан	44	44
63	**СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (ЖИЛИЙН ДУНДЖААР)**	2849	2913
630	**ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАГЧИД**	2374	2438
630001	Төрийн өмчит ЕБС	2374	2438
631	**СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГА**	475	475
631001	Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	475	475
65	**ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ**	**368**	**359**
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	20	11
650004	СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	182	182
650006	Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	7	7
650008	Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)		
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	136	136
650010	Гэрээт ажилтан	14	14
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	9	9

4.6 Аудит хийсэн нэмэлт санхүүжилтийн тайлан (төгрөгөөр)

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Гүйцэтгэл
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		
I	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**138,871,266.00**	**282,179,320.00**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**138,871,266.00**	**282,179,320.00**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	137,991,266.00	267,509,795.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	988,140.00	3,579,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	988,140.00	3,579,000.00
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	16,093,000.00	-
210604	Урсгал засвар	16,093,000.00	
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	5,000,000.00	-
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	5,000,000.00	
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	115,910,126.00	263,930,795.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	114,010,126.00	263,930,795.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	1,900,000.00	
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал		100,000.00
2133	**Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг**	**880,000.00**	**14,569,525.00**
213403	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, төвлөрүүлэх шилжүүлэг		14,569,525.00
213503	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, төвлөрүүлэх шилжүүлэг	880,000.00	
II	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	138,871,266.00	282,179,320.00
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	138,871,266.00	282,179,320.00

131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж		3,225,170.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	132,790,126.00	275,275,150.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,088,140.00	1,600,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	4,993,000.00	2,079,000.00
IV	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)**	-	
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		-
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	-

3. АУДИТЫН ТАЙЛАН

3.1. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-т заасны дагуу Булган сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, жилийн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын дүн, дүгнэлтийг төсвийн төвлөрүүлэн захирагч, Засаг дарга Ж.Дамдинбазар танд танилцуулж байна.

Энэхүү тайланд үйлчлүүлэгчийн санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, дотоод хяналтын системд хийсэн үнэлгээний тойм, аудитын явцад илрүүлсэн зүйлс, гаргасан шийдлүүд, анхаарал хандуулахуйц залруулаагүй материаллаг болон материаллаг бус алдаа зөрчил Булган аудитын үр дүнгийн талаарх тайлбар, тодруулга, аудитын санал дүгнэлтийн хэлбэр, түүний үндэслэлийн талаар тус тус хураангуйлан тэмдэглэв.

Аудитын дүнд үндэслэсэн ОНХС-гийн хөрөнгийг батлуулж зарцуулахдаа Сангийн сайдын холбогдох журмуудыг зөрчдөг байдлыг таслан зогсоох, орлогын бүртгэл, анхан шатны баримтын бүрдүүлэлттэй холбоотой зөвлөмжүүдийг Менежментийн захидалд тусгасан болно.

Аудитыг 2021 оны 03 дугаар сарын 21-нээс 2021 оны 03 дугаар сарын 25-ны хооронд гүйцэтгэж, аудитын тайланг 2021 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдөр эцэслэн баталгаажуулж, төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид хүргүүлэхээр төлөвлөн, Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газрын ахлах аудитор Д.Мөнхтулга нар гүйцэтгэв.

Булган сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Төрийн аудитын газарт 2021 оны 03 дугаар сарын 05-ний өдрийн 3/96 тоот албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүй

Булган сумын засаг дарга нь Монгол улсын Үндсэн хууль болон УИХ, Засгийн газраас гарч буй хууль тогтоомжид нийцүүлэн төрийн үйлчилгээг ард иргэдэд чанартай ил тод, тэгш хүргэж ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулан, хувь хүмүүс өрх гэрүүдэд өөрийгөө тэтгэн хөгжүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх, тэдний бие бялдар, сэтгэл зүйн сайн сайхан байдлыг хамгаалах гэсэн эрхэм зорилгын дор үйл ажиллагааны чиглэл зорилтоо тодорхойлон ажиллажээ.

Дээрх эрхэм зорилгынхоо хүрээнд дор дурдсан үйл ажиллагааны стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэхээр тодорхойлсон байна. Үүнд:

- Аймгийн засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хүрээнд сумынхаа эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийг эрчимжүүлж, байгаль орчин, бизнест ээлтэй ногоон хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлэх
- Төрийн үйлчилгээг чанарын шинэ шатанд гаргаж, ард иргэдийнхээ амьдрах орчныг сайжруулах, аж амьдралыг дээшлүүлэх олон талт үйл ажиллагаа явуулах

3.3 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГО, ДОТООД ХЯНАЛТ

Булган сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангаа Төсвийн тухай хууль болон УСНББОУС, түүнд нийцүүлэн баталсан төсвийн байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, журмын дагуу үнэн зөв бэлтгэх үүрэгтэй.

Тус байгууллагын мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, холбогдох стандарт, хууль тогтоомжтой нийцсэн байна.

Ховд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх санхүү, дотоод аудитын албанаас 2020 онд Булган сумын ТТЗ-ын санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт, шалгалт хийгдээгүй байна.

Булган сумын ТТЗ-ын үндсэн үйл ажиллагаа, санхүүгийн дотоод хяналтын эрсдэлийг төлөвлөлтийн үе шатанд Дунд гэж үнэлсэн бөгөөд гүйцэтгэлийн шатанд дахин хянахад үр нөлөөтэй гэж үзлээ.

3.4 Материаллаг байдал

Аудитыг төлөвлөх үе шатны материаллаг байдлын түвшнийг Б201, аудитыг гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлын түвшнийг В401 маягтаар тус тус баримтжуулан баталгаажуулав.

Аудитыг төлөвлөх болон гүйцэтгэх үе шатны материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт орлогыг сонгож, эрсдэлийн түшинг “Дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын хувь хэмжээг 1 хувиар тогтоов.

Энэ нь материаллаг байдлыг үнэ цэнэ талаас нь авч үзэхийн тулд санхүүгийн тайлангийн хамгийн чухал хэсгүүд болох нийт орлогыг /өөрийн орлого, төсвийн санхүүжилт, татвар болон татварын бус орлог/-ыг сонгон авч үзлээ.

Төлөвлөлтийн үе шатанд 2019 оны жилийн эцсийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангаас тооцсон бол гүйцэтгэлийн үе шатанд 2020 оны жилийн эцсийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн нийт орлогын 10269454.6 мянган төгрөгөөс 1 хувиар тооцож 102694.5 мянган төгрөгөөр материаллаг байдлыг тооцсон болно.

3.5 Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн үзүүлэлт

3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 173981.6 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 231539.7 мянган төгрөг болж 75080.9 мянган төгрөгөөр буюу 33.1 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1: Мөнгөн хөрөнгө *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)	Дунд эзлэх хувь
Минжит булган ОНӨААТҮГ	13205.7	4444.3	8761.4	1.9
СХС	2352.5	16646	14293.5	7.2
Төрийн сан	158423.4	210449.4	52026	90.9
Дүн	**173981.6**	**231539.7**	**75080.9**	**100**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэлд байгаа 231539.7 мянган төгрөгөөс 227095.4 мянган төгрөг нь төрийн сангийн харилцах дансанд, 4444.3 мянган төгрөг нь арилжааны банкны харилцах дансанд байгаа мөнгөн хөрөнгө байна. Арилжааны банканд багаа мөнгөн хөрөнгө нь "Минжит булган" ОНӨААТҮГ-ын харилцах дансны үлдэгдэл байна.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны эхний үлдэгдэл 555237.3 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 656463.6 мянган төгрөг болж 101226.3 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 2: Авлагын үлдэгдэл *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	10,727.1	7,629.2	(3,097.9)
Байгууллагаас авах авлага	1,201.3	119,869.0	118,667.7
Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	543,308.9	528,965.4	(14,343.5)
Дүн	**555,237.3**	**656,463.6**	**101,226.3**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Авлагын үлдэгдэлд олон жилийн насжилттай 528965.4 мянган төгрөгийн дараах авлага байна.

Нийт авлагын 80.6 хувийг сум хөгжүүлэх сангийн зээл, зээлийн хүүгийн авлага эзэлж байгаа бөгөөд оны эхэнд 543308.9 мянган төгрөгийн зээлийн авлагын үлдэгдэлтэй байсан ба тайлант 39050.0 мянган төгрөгийн зээл олгож, 53343.5 мянган төгрөгийн зээл, зээлийн хүү эргэн төлөгдөж, оны эцэст 528965.4 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй гарсан байна.

Сум хөгжүүлэх сангаас 2016-2019 онуудад олгосон 59 зээлдэгчийн 289500.0 мянган төгрөгийн зээлийн авлага нь хэвийн төлөгдөж, 2011-2016 онуудад олгосон 98 иргэнтэй холбогдох 159465.4 мянган төгрөгийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн авлага сангийн эргэцийг удаашруулж, хөрөнгийн үр өгөөжийг бууруулж байна. Тухайн хугацаа хэтэрсэн 98 иргэнтэй холбогдох авлагыг 2020 оны 11 дүгээр сарын 17-ны өдөр шүүх, хяналтын байгууллагад шилжүүлж ажилласан байна.

Байгууллагаас авах авлага нийт авлагын 18.2 хувийг байгууллагаас авах авлаг эзэлж байгаа нь ОНХС-гийн хөрөнгө оруулалтын ажлуудын санхүүжилтийг 12 сард гаргасантай холбоотойгоор 110900.7 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- СХС-гийн зээлийн авлагыг санхүүгийн тайланд 74049.6 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй нэгтгэсэн

- СХС-гийн тайланд бүртгэлтэй малжуулах зээлийн авлагыг харилцагч бүрээр гаргаж тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй

- ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх ажлуудын санхүүжилтийг 12 сард гаргасантай холбоотойгоор хөрөнгө оруулалтын ажлууд нь хийгдээгүй байна.

3.5.3 Урьдчилгаа

Урьдчилгаа дансны үлдэгдэл 15000.0 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 15000.0 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 3: Урьдчилгаа дансны үлдэгдэл *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)

Урьдчилж гарсан зардал	**15000.0**	**15000.0**
Бараа материал бэлтгэх урьдчилгаа		
Дүн	**15000.0**	**15000.0**

сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Урьдчилж гарсан зардал дансанд бүртгэлтэй 15000.0 мянган төгрөг нь тайлант онд ЗДТГ нь киноны зохиолын урьдчилгаа хөрөнгийг шилжүүлсэнтэй холбоотой байна.

3.5.4 Бараа материал

Бараа материалын эхний үлдэгдэл 338989.2 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 336913.3 мянган төгрөг болж 2075.9 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 4: Бараа материалын үлдэгдэл *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Тусгай зориулалтын материал	5,345.6	6,174.5	828.9
Эм боох материал	414.0	4,773.9	4,359.9
Бичиг хэргийн материал	34,522.4	27,721.0	(6,801.4)
Аж ахуйн материал	96,369.5	88,453.8	(7,915.7)
Сэлбэг хэрэгсэл		2,040.0	2,040.0
Түлш, шатах тослох материал	49,354.8	71,724.3	22,369.5
Барилгын засварын материал	1,670.2	1,412.7	(257.5)
Хүнсний материал	57,850.0	40,409.4	(17,440.6)
Бусад хангамжийн материал	92,142.7	92,883.7	741.0
Мал амьтад	1,320.0	1,320.0	-
Дүн	**338,989.2**	**336,913.3**	**(2,075.9)**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Бараа материал 2075.9 мянган төгрөгөөр буурсан нь тайлант онд төсвийн хөрөнгөөр 451662.2 мянган төгрөгийн бараа материал худалдан авч үнэ төлбөргүй 10003,3 мянган төгрөгийн бараа материал орлогод авч нийт 461665.5 мянган төгрөгөөр бараа материал нэмэгдэж 454617.8 мянган төгрөгийн бараа материалыг үйл ажиллагаандаа зарцуулж 91236. Мянган төгрөгийн бараа материалыг шилжүүлсэнтэй холбоотой байна.

3.5.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл 11396185.1 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 15491277.6 мянган төгрөг болж 4095092.5 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 5: Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Барилга байгууламж, орон сууц	7,067,801.2	10,760,773.6	3,692,972.4
Тээврийн хэрэгсэл	519,387.4	594,337.4	74,950.0
Машин тоног төхөөрөмж	955,400.7	1,060,217.7	104,817.0
Тавилга эд хогшил	773,455.9	896,061.9	122,606.0
Зам гүүрний барилга байгууламж	38,859.8	38,859.8	-
Түүх соёлын дурсгалт зүйл	2,340.6	2,340.6	-
Дуусаагүй барилга байгууламж	59,990.0	65,217.2	5,227.2
Номын фонд	134,526.5	144,376.6	9,850.1
Бусад үндсэн хөрөнгө	1,470,594.3	1,554,014.1	83,419.8
Программ хангамж	4,495.0	5,745.0	1,250.0
Бусад биет бус хөрөнгө	369,333.7	369,333.7	-
Дүн	**11,396,185.1**	**15,491,277.6**	**4,095,092.5**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Тайлант онд үндсэн хөрөнгө төсвийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн 38560.0 мянган төгрөг, үнэ төлбөргүй хандив, хөрөнгө оруулалтаар авсан 4201430.8 мянган төгрөгөөр нэмэгдэж

Сумын ИТХ-ын тогтоолоор 20208.2 мянган төгрөгийн номыг 2-р сургууль данснаас хасаж ЗДТГ нь дуусаагүй барилгад бүртгэлтэй явган хүний замын ажлыг тайлант онд хүлээн авч 59990.0 мянган төгрөгөөр бууруулсан, мөн ЗДТГ нь 30000 мянган төгрөгийн тээврийн хэрэгслийг дуудлага худалдаагаар зарахаар аймгийн Өмчийн газарт өгч нийт 110198.2 мянган төгрөгөөр хөрөнгө хасагдсантай холбоотой байна.

3.5.5 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн эхний үлдэгдэл 12502.3 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 228.1 мянган төгрөг болж 12274.2 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт 6: Өр төлбөрийн үлдэгдэл *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өссөн+ Буурсан -	Дүнд эзлэх хувь
Богино хугацаат өр төлбөр дүн				
Ажиллагсадтай холбогдсон өр	1188.1	20.5	-1167.6	9.0
Байгууллагад төлөх өглөг	11314.2	207.6	-11106.6	91.0
Нийт дүн	**12502.3**	**228.1**	-12274.2	**100**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Богино хугацаат өр төлбөрийн үлдэгдэлд 228.1 мянган төгрөгийн өр байгаа нь Булган спорт цогцолборын өр бөгөөд энэ нь тухайн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөхгүйгээр бага дүнтэй байна.

3.5.6 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эхний үлдэгдэл 9489575.2 мянган төгрөг, эцсийн үлдэгдэл 13165913.6 мянган төгрөг болж 3676338.4 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 7: Засгийн газрын хувь оролцоо *мянган төгрөг*

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт/+/, бууралт /-/	Дүнд эзлэх хувь
Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан				
Өмч /төрийн/ /ТӨҮГ/	4,439,254.9	4,439,254.9	-	33.7
Хуримтлагдсан үр дүн	1,072,537.1	4,748,875.5	3,676,338.4	36.1
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	3,977,783.2	3,977,783.2	-	30.2
Дүн	**9,489,575.2**	**13,165,913.6**	**3,676,338.4**	**100.0**

Хуримтлагдсан үр дүн данс нь 3676338.4 мянган төгрөгөөр өссөн нь тайлант оны үр 3676338.4 мянган төгрөг байгаатай холбоотой байна.

Өмнөх оны хуримтлагдсан үр дүнд залруулах бичилт хийгдээгүй байна.

3.5.10 Орлогын данс

Санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар нийт орлого 10269454.6 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 3789258.5 мянган төгрөгөөр буюу 58.5 хувиар өссөн байна.

Өссөн 3789258.5 мянган төгрөгийн орлогоос материаллаг өөрчлөлт орсон татварын орлого 72455.8 мянган төгрөгөөр буюу 39.0 хувиар, торгуулийн орлого 30698.4 мянган төгрөг буюу 41.4 хувиар, үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого 3610186.6 мянган төгрөгөөр буюу 840.9 хувиар, тусгай зориулалтын шилжүүлгийн орлого 549691.6 мянган төгрөгөөр буюу 14.3 хувиар, үндсэн үйл ажиллагааны орлого 5432.0 мянган төгрөгөөр буюу 65.6 хувиар хувиар, нэмэлт санхүүжилтийн орлого 147708.1 мянган төгрөгөөр буюу 106.4 хувиар

нэмэгдэж туслах үйл ажиллагааны орлого 571.4 мянган төгрөгөөр буюу 17.5 хувиар, бусад орлого 4095.4 мянган төгрөгөөр буюу 100 хувиар, орон нутгийн төсвөөс санхүүжигдэх орлого 641505.8 мянган төгрөгөөр 35.1 хувиар тус тус буурсан байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- *Орон нутгийн татварын орлогын биелэлтэд санхүүгийн албаны дарга хяналт тавиагүй хэдэн төгрөгийн орлого орохоос хэдэн төгрөгийн орлогыг төсөвт дутуу төвлөрүүлсэн талаарх мэдээллийг аудитад гаргаж өгөөгүй болно*

3.5.11 Зардлын данс

Санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар нийт зардал 6572908.1 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 124908.1 мянган төгрөг буюу 2 хувиар буурсан байна.

Буурсан 124908.1 мянган төгрөгийн зардлаас материаллаг өөрчлөлт гарсан дараах зардлууд байна. Үүнд: Цалин хөлс, нэмэгдэл урамшлын зардал 574212.1 мянган төгрөгөөр буюу 17.2 хувиар, ажил олгогчоос төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал 84539.6 мянган төгрөгөөр буюу 20.3 хувиар, тогтмол зардал 12788.0 мянган төгрөгөөр буюу 5 хувиар, бараа үйлчилгээний бусад зардал 285254.1 мянган төгрөгөөр буюу 48.74 хувиар, эд хогшил урсгал засварын зардал 7432.2 мянган төгрөгөөр буюу 87.6 хувиар тус тус нэмэгдэн хангамж бараа материалын зардал 100816.7 мянган төгрөгөөр буюу 18.7 хувиар, нормативд зардал 135828.0 мянган төгрөгөөр буюу 45.1 хувиар, томилолтын зардал 11834.8 мянган төгрөгөөр буюу 63.1 хувиар, бусдаар гүйцэтгүүлсэн нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр 14399.7 мянган төгрөгөөр буюу 39.6 хувиар, урсгал шилжүүлэг 576438.8 мянган төгрөгөөр буюу 60.6 хувиар буурсан байна. Зардал буурах болсон шалтгаан нь Ковид-19 цар тахалтай холбоотойгоор сургууль, цэцэрлэг, соёлын төвийн үйл ажиллагааг хязгаарласантай холбоотой байна.

Зардлын данстай холбоотой 77286.1 мянган төгрөгийн зөрчил илэрлээ.

Аудитын илрүүлэлт:

- *Сангийн сайдын 2018 оны 228 тоот тушаалын 3.11.3-д “ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу зураг төсөв, техник, эдийн засгийн үндэслэлтэй, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад холбогдох зөвшөөрөлтэй байх” гэсэн заалтыг зөрчин ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн ажлууд нь батлагдсан зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй байхад ИТХ-аар оруулан батлуулсан. 3.1.4-д “ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад сум, дүүргийн төвөөс алслагдсан баг, хорооны иргэдийн хамгийн олон саналыг авч эрэмбэлэгдсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг заавал багтаах” гэсэн заалтыг зөрчин иргэдийн санал аваагүй арга хэмжээг ИТХ-аар оруулан батлуулж санхүүжүүлжээ. Үүнд*
- *ОНХС-гаас эмэгтэйчүүдийн чуулга уулзалтыг зохин байгуулахад 5000.0 мянган төгрөгийг санхүүжүүлсэн.*
- *ОНХС-гаас ИТХ-ын төлөөлөгчдийг чадавхжуулахад 6286.5 мянган төгрөгийг санхүүжүүлсэн.*
- *ОНХС-гийн хөрөнгөөр сумын залуучуудын чуулга уулзалтыг зохион байгуулахтай холбоотой 4000.0 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн.*
- *ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн 50000.0 мянган төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын ажлыг санхүүжүүлж хүлээн авсан боловч ЗДТГ-т хөрөнгийг орлогод бүртгээгүй байна.*
- *ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн Лед дэлгэц худалдан авахад 12000.0 мянган төгрөгийн зарцуулсан боловч шууд худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулсан.*
- *И баримтаар баталгаажаагүй ажил гүйлгээг санхүүжүүлсэн.*

3.6 Төсвийн гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Орон нутгийн төсвийн орлого бүрдүүлэлт

Булган сумын ИТХ-ын 2020 оны орон нутгийн төсөв батлах тухай 2020 оны 09 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 09/02 дугаар тогтоолд Булган сумын Төвлөрүүлэн захирагчийн тайлант онд 337969.8 мянган төгрөгийн орлого орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 432194.3 мянган төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж, төлөвлөгөөг 127.8 хувиар биелүүлсэн байна.

Хүснэгт дугаар 8. Сумын орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэл /төгрөг/

Орлогын ангилал	2020 оны		Зөрүү
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	
	337,969,800.00	**432,194,339.39**	**(94,224,539.39)**
Нийт орлого ба тусламжийн дүн	**337,969,800.00**	**432,194,339.39**	**(94,224,539.39)**
Татварын орлого	**184,869,800.00**	**257,640,198.39**	**(72,770,398.39)**
Орлогын албан татвар	**151,000,000.00**	**210,015,266.34**	**(59,015,266.34)**
Хувь хүний орлогын албан татвар	**151,000,000.00**	**210,015,266.34**	**(59,015,266.34)**
Хөрөнгийн орлого	100,000,000.00	107,567,576.44	**(7,567,576.44)**
Үйл ажиллагааны орлого	9,000,000.00	6,741,000.00	**2,259,000.00**
Шууд бус орлого	42,000,000.00	95,706,689.90	**(53,706,689.90)**
Хөрөнгийн албан татвар	**3,704,800.00**	**5,267,500.00**	**(1,562,700.00)**
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	-	3,210,000.00	**(3,210,000.00)**
Бууны албан татвар	3,704,800.00	2,057,500.00	**1,647,300.00**
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	**30,165,000.00**	**42,357,432.05**	**(12,192,432.05)**
Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	**20,490,000.00**	**32,665,405.05**	**(12,175,405.05)**
Улсын тэмдэгтийн хураамж	13,230,000.00	25,254,405.00	**(12,024,405.00)**
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,000,000.00	3,151,000.05	**(151,000.05)**
Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	4,260,000.00	4,260,000.00	**-**
Газрын төлбөр	**-**	**538,814.00**	**(538,814.00)**
Газрын төлбөр	-	538,814.00	**(538,814.00)**
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	**9,675,000.00**	**9,153,213.00**	**521,787.00**
Ой нөөц ашигласны төлбөр		761,013.00	**(761,013.00)**
Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	2,675,000.00	2,675,000.00	**-**
Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	7,000,000.00	5,717,200.00	**1,282,800.00**
Татварын бус орлого	**153,100,000.00**	**174,554,141.00**	**(21,454,141.00)**
Нийтлэг татварын бус орлого	**153,100,000.00**	**174,554,141.00**	**(21,454,141.00)**
Хувьцааны ногдол ашиг			**-**
Торгуулийн орлого	65,000,000.00	104,793,870.00	**(39,793,870.00)**
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	15,400,000.00	13,716,800.00	**1,683,200.00**
Туслах үйл ажиллагааны орлого	72,700,000.00	56,043,471.00	**16,656,529.00**

Эх сурвалж: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Нийт орлого 432194.3 мянган төгрөг буюу 94224.5 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлжээ. Орлого давсан шалтгаан нь хувь хүний орлогын албан татвар 59015.3, хөрөнгийн албан татварын орлого 1562.7, бусад татвар, төлбөр хураамж 12192.4, газрын төлбөрийн орлого 538.8 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлж байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлого 521.8 мянган төгрөгөөр тасалжээ. Татварын орлого 42770.4 мянган төгрөгөөр давуулан биелүүлэхэд Эрдэнэс таван толгойн хувьцааны ногдол ашгаас хувь хүний орлогын албан татварт 54347.4 мянган төгрөг гол нөлөө үзүүлжээ. Татварын бус орлого 21454.1 мянган төгрөгөөр давсан нь торгуулийн орлого 39793.9 мянган төгрөгөөр давж сумын ЗДТГ нь өөрийн орлогын төлөвлөгөөг тасалсан, СХС-гийн зээлийн эргэн төлөлтийн орлогыг тасалсантай холбоотой байна.

Төсвийн төлөвлөлт

Тус төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг 6040715.0 мянган төгрөгөөр, нийт зарлагыг 6040715.0 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хүргүүлсэн төсвийн төслийг сая 6040715.0 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн хэрэгжүүлэх 12 хөтөлбөрт зориулан 6040715.0 мянган төгрөгийн төсөв батлагдсанаас 5354647.5 мянган төгрөгийг урсгал зардалд, 616067.5 мянган төгрөгийг хөрөнгийн зардалд, эргэж төлөгдөх зээлийн зардалд 70000.0 мянган төгрөгийг зарцуулахаар батлагджээ.

Нийт зардлын 4376564.6 мянган төгрөгийг тусгай зориулалтын санхүүжилтээс, 1088058.8 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 487991.6 мянган төгрөгийг ОНХС-аас, 88100.0 мянган төгрөгийг үндсэн болох туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжүүлэхээр төлөвлөж, санхүүжилтийг бүрэн олгосон байна.

Хүснэгт дугаар 9. Санхүүжилтийн төлөвлөгөө, гүйцэтгэл */мянган төгрөг/*

Д/д	Байгууллагын нэр	Нийт төлөвлөгөө			Гүйцэтгэл			Зөрүү	Тайлбар
		Санхүүжилт	Өөрийн орлого	нийт	Санхүүжилт	өөрийн орлого	Нийт		
1	ЗДТГ	628,742.0	1,400.0	630,142.0	541,804.2	76.0	541,880.2	(88,261.8)	Өөрийн орлогын төлөвлөгөө биелүүлээгүй Орон нутагт төвлөрүүлсэн
2	ИТХ	71,247.2	-	71,247.2	70,030.7	-	70,030.7	(1,216.5)	Төвлөрүүлсэн
3	Сум хөгжүүлэх сан	-	70,000.0	70,000.0	-	53,343.5	53,343.5	(16,656.5)	СХС зээлийн эргэн төлөлт төлөвлөгдсөн хэмжээнд бүрдээгүй
4	ОНХС	476,141.6	-	476,141.6	476,141.6	-	476,141.6	-	0
	ОНБ-дын дүн	**1,176,130.8**	**71,400.0**	**1,247,530.8**	**1,087,976.5**	**53,419.5**	**1,141,396.0**	**(106,134.8)**	
5	ЕБСургууль-1	1,714,606.4	1,350.0	1,715,956.4	1,603,350.8	1,350.0	1,604,700.8	(111,255.6)	Төвлөрүүлсэн
6	ЕБСургууль-2	1,715,646.1	1,350.0	1,716,996.1	1,608,484.4	1,350.0	1,609,834.4	(107,161.7)	Төвлөрүүлсэн
7	Хүүхдийн цэцэрлэг-1	731,535.0	-	731,535.0	685,701.7	-	685,701.7	(45,833.3)	Төвлөрүүлсэн
7	Хүүхдийн цэцэрлэг-2	354,978.2	-	354,978.2	351,124.1		351,124.1	(3,854.1)	Төвлөрүүлсэн
9	НТБ төв	90,457.6		90,457.6	87,175.1		87,175.1	(3,282.5)	Төвлөрүүлсэн
10	Спорт ордон	64,032.1	10,000.0	74,032.1	63,929.2	9,590.8	73,520.0	(512.1)	Төвлөрүүлсэн
11	Соёлын төв	105,228.8	4,000.0	109,228.8	100,496.9	4,050.0	104,546.9	4,681.9	Төвлөрүүлсэн
	ТЗШ дүн	**4,776,484.2**	**16,700.0**	**4,793,184.2**	**4,500,262.2**	**16,340.8**	**4,516,603.0**	**(267,217.4)**	
	Нийт дүн	**5,952,615.0**	**88,100.0**	**6,040,715.0**	**5,588,238.7**	**69,760.3**	**5,657,999.0**	**(373,352.2)**	

Эх үүсвэр: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Үндсэн болон туслах үйл ажиллагааны орлого 69760.3 мянган төгрөг бүрдүүлж, батлагдсан төсвөөс 18339.7 сая төгрөгөөр тасарсан нь СХС-гийн зээлийн эргэн төлөлтөөс оруулах орлого, ЗДТГ өөрийн орлогын төлөвлөгөөг биелээгүйтэй холбоотой байна.

Хөрөнгө оруулалтын 54 төсөл, арга хэмжээнд 476141.6 мянган төгрөгийн санхүүжилт батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 476141.6 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг олгожээ.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 5643705.6 мянган төгрөг нь 93.4 хувьтай байгаа нь сум хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлтийн төлөвлөгөө, ЗДТГ-ын өөрийн орлого тасарсантай холбоотой байна.

Урсгал санхүүжилтээс дутуу зарцуулсан 236920.3 мянган төгрөгийг улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Нэмэлт санхүүжилт

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Засгийн газрын нөөц сан /Засаг даргын нөөц хөрөнгө/- 275275.2, дээд шатны төсвийн захирагчаас 1600.0 үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 2079.0 мянган төгрөг, хандив тусламжийн орлого 3225.2 мянган төгрөг нийт 282179.3 мянган төгрөгийн орлогыг бүрдүүлжээ.

Хүснэгт дугаар 10. Нэмэлт санхүүжилт */мянган төгрөг/*

Д/д	Байгууллагын нэр	Нэмэлт төсөв			Тайлбар
		НДШ листийн орлого	Бусад орлого	Нийт	
1	ЗДТГ	-	275,500.3	275,500.3	Монгол улсын тэргүүний сумын шагнал, аймгийн ХО-тын зардал
2	ИТХ		100.0	100.0	Аймгийн ИТХ-ын шагнал
3	ЕБСургууль		3,579.0	3,579.0	төсөвт байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны орлого , БСУГ -аас төгрөг
4		-	-	-	
5			-	-	ЭМГ -аас эм бэлдмэлийн үнэ, сорьц тээврийн ажлын хөлс
6	Соёлын төв		3,000.0	3,000.0	Хөшөөт хөгжил сангаас Тоног төхөөрөмж
	Нийт дүн	**-**	**282,179.3**	**282,179.3**	

Эх үүсвэр: Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Үүнээс тээвэр шатахуунд 3579.0мянга, бараа үйлчилгээний бусад зардал 263930.8 мянга, нэг удаагийн шагнал урамшуулалд 100.0 мянган төгрөгийг зарцуулж 14569.5 мянган төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

3.7 ШИЛЭН ДАНСНЫ МЭДЭЭЛЭЛ

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны цахим хуудсанд тайлант хугацаанд мэдээлбэл зохих 154 мэдээллээс 138 мэдээллийг хугацаанд нь, 11 мэдээллийг хугацаа хоцроож, 5 мэдээллийг байршуулаагүй байна. ОНХС-гийн гүйцэтгэл, СХС-гийн бүх мэдээлэл, ОНХС, СХС-гийн санхүүгийн тайлан, ТТЗ-ийн аудитын тайлан, аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн ажлын тайлан, 5.0 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий худалдан авсан бараа, ажил үйлчилгээний нэр, санхүүжилтийн хэмжээ, нийлүүлэгчийн нэрийг мэдээлээгүй байна.

3.8. ӨМНӨХ ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААРХ ТАЙЛБАР, ТОДРУУЛГА

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 129243.0 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрснээс 2 төлбөрийн актаар 6086.3 мянган төгрөг, 123156.7 мянган төгрөгийн 16 алдаа зөрчилд зөвлөмж хүргүүлсэн ба хэрэгжилт 50% хэрэгжсэн байна.

Хүснэгт 11 Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн төлбөрийн акт, албан шаардлагын хэрэгжилт

Үзүүлэлт	Өмнөх оны илрүүлэлт		Биелэлт		Зөрүү		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт	2	6,086.3	0	3,899.3	2	2,187.0	64.07
Албан шаардлага					0	-	0
Зөвлөмж	16	123,156.7	12	59,947.8	4	63,208.9	48.68
Нийт дүн	**18**	**129,243.0**	**12**	**63,847.1**	**6**	**65,395.9**	**50**

Өмнөх санхүүгийн тайлангаар өгөгдсөн 2 төлбөрийн актын 3899.3 мянган төгрөгийг бүрэн барагдуулж 2187.0 мянган төгрөгийн төлбөрийн актыг барагдуулаагүй, 123156.7 мянган төгрөгийн 12 зөвлөмжөөс 4 зөвлөмжийн 63208.9 мянган төгрөгийг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.

3.9 Аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд харьяа 9 төсвийн байгууллага, 2 тусгай сан, 1 ОНӨААТҮГ нийт 12 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 8 байгууллагыг аудитад хамруулан дүгнэлт гаргаж, 3 тайланг түүвэрт хамруулж 1 байгууллага итгэл авсан байна.

Хүснэгт №12. Аудитад хамрагдсан хэлбэр, аудитын дүгнэлт

№	Байгууллагын ангилал, нэр		Аудитын дүгнэлт				
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт	Гэрээгээр хийлгэсэн	Зөрчилгүй	Хязгаарлалттай
1	Төсвийн шууд захирагч	ЗДТГ		1			
2		ИТХ		1			
3		Сургууль-1	1				1
4		Сургууль -2	1				1
5		Цэцэрлэг-1	1			1	
6		Цэцэрлэг-2	1			1	
7		НТБ	1			1	
8		Спорт цогцолбор	1			1	
9		Соёлын төв	1			1	
10	ОНТС	СХС		1			
11		ОНХС		1			
12	ОӨААНТҮГ	Минжит булган ОНӨҮГ	1			1	
Дүн			**8**	**4**	**0**	**6**	**2**

Аудитад хамрагдсан харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд "Зөрчилгүй"-6, "Хязгаарлалттай" 2, нийт 8 дүгнэлт гаргасан байна.

<u>Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангаар илэрсэн алдаа, зөрчил:</u>

Аудитаар нийт 151335.7 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрснээс шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой 1 албан шаардлага бичигдэж 151335.7 мянган төгрөгийн алдаа зөрчлийг давтан гаргахгүй байх 4 зөвлөмж өглөө.

<u>Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн залруулга</u>

Төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг нэгтгэхдээ харьяа байгууллагуудын аудит хийсэн санхүүгийн тайлангаас зөрүүтэй нэгтгэсэн тайлан байхгүй байна.

<u>Төвлөрүүлэн захирагчид хүргүүлсэн акт, албан шаардлага</u>

Шилэн дансны цахим хуудсанд тайлант хугацаанд мэдээлбэл зохих 154 мэдээллээс 138 мэдээллийг хугацаанд нь, 11 мэдээллийг хугацаа хоцроож, 5 мэдээллийг байршуулаагүй байна. ОНХС-гийн гүйцэтгэл, СХС-гийн бүх мэдээлэл, ОНХС, СХС-гийн санхүүгийн тайлан, ТТЗ-ийн аудитын тайлан, аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн ажлын

тайлан, 5.0 сая төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий худалдан авсан бараа, ажил үйлчилгээний нэр, санхүүжилтийн хэмжээ, нийлүүлэгчийн нэрийг мэдээлээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Албан шаардлага өгөх

Харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн алдаа, зөрчил

Булган сумын ТТЗ-ын нэгтгэлд хамрагдсан төсвийн шууд захирагчдын 2020 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 369767.0 мянган төгрөгийн алдаа зөрчил илэрч, 161937.3 мянган төгрөгийн алдааг залруулсан байна.

Залруулагдаагүй 207829.7 мянган төгрөгийн алдаа зөрчлөөс 7800.4 мянган төгрөгийн 4 алдаа зөрчилд төлбөрийн акт, 180768.2 мянган төгрөгийн 3 алдаа зөрчилд албан шаардлага, 19261.0 мянган төгрөгийн 12 алдаа зөрчилд зөвлөмж өгөгдсөн байна. Нийт алдаа зөрчил, шийдвэрлэлтийг хүснэгтээр харуулбал:

Хүснэгт № 12. ТШЗ-ын нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар илэрсэн нийт алдаа зөрчил, шийдвэрлэлт /мянган.төгрөг/

№	Байгууллагын ангилал, нэр		нийт илэрсэн алдаа		Үүнээс залруулсан		Залруулаагүй	
			тоо	**дүн**	**тоо**	**дүн**	**тоо**	**дүн**
1	Төсвийн шууд захирагч	ЗДТГ	-	-	-	-	0	-
2		ИТХ	-	-				
3		Сургууль 1	**4**	**35,456.6**	1	3,029.0	3	32,427.6
4		Сургууль 2	**6**	**229,132.7**	1	154,558.3	5	74,574.4
5		Цэцэрлэг	**5**	**10,454.5**	1.0	3,000.0	4	7,454.5
6		Цэцэрлэг 2	**1**	**2,404.5**			1	2,404.5
7		НТБ	**1**	**90,157.6**			1	90,157.6
8		Спорт цогцолбор	**3**	**2,161.1**	1	1,350.0	2	811.1
9		Соёлын төв	**1**	**-**	-	-	1	-
10	ОНТС	СХС	**-**	**-**				
11		ОНХС	**-**	**-**				
12	ТБОӨААН	Минжит булган	**2**	**-**			2	
		Дүн	**23**	**369,767.0**	**4.0**	**161,937.3**	**19**	**207,829.7**

№	Байгууллагын ангилал, нэр		Залруулаагүй алдаа, зөрчил		Үүнээс: Залруулаагүй алдаа, зөрчлийн шийдвэрлэлт					
					Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
			тоо	**дүн**	**тоо**	**дүн**	**тоо**	**дүн**	**тоо**	**дүн**
1	Төсвийн шууд захирагч	ЗДТГ	**3**	**7,217.6**	1	517.6	-	-	2	6,700.0
2		ИТХ	**0**	**-**	-	-	-	-	-	-
3		Сургууль	**5**	**1,003,349.1**	1	1,822.2	2	1,001,526.9	3	-
4		Цэцэрлэг	**3**	**1,224.5**	1	1,224.5	1	-	1	-
5		ЭМТ	**0**	**-**	-	-	-	-	-	-
6		Соёлын төв	**1**	**-**	-	-	-	-	1	-
7	ОНТС	СХС	**0**	**-**	-	-	-	-	-	-
8		ОНХС	**0**	**-**	-	-	-	-	-	-

	ОНӨААТҮГ	Үенч МУБ	1	6,835.0	-	-	-	-	1	6,835.0
9	Сумын нэгтгэл		0	-						-
	Дүн		**13**	**1,018,626.2**	**3**	**3,564.3**	**3**	**1,001,526.9**	**8**	**13,535.0**

№	Байгууллагын ангилал, нэр		Залруулаагүй алдаа, зөрчил		Үүнээс: Залруулаагүй алдаа, зөрчлийн шийдвэрлэлт					
					Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
			тоо	**дүн**	**тоо**	**дүн**	**тоо**	**дүн**	**тоо**	**дүн**
1	Төсвийн шууд захирагч	ЗДТГ	-	-	-	-	-	-	-	-
2		ИТХ	-	-	-	-	-	-	-	-
3		Сургууль 1	3	32,427.6	1	2,385.1	1	26,794.5	1	3,248.0
4		Сургууль 2	5	74,574.5	2	5,037.9	1	63,816.2	2	5,720.4
5		Цэцэрлэг 1	4	7,454.5	1	377.4	-	-	3	7,077.1
6		Цэцэрлэг 2	1	2,404.5					1	2,404.5
7		НТБ	1	90,157.6			1	90,157.60	-	-
8		Спорт цогцолбор	2	811.0			0	0	2	811.0
9		Соёлын төв	1	-	-	-	-	-	1	-
10	ОНТС	СХС	-	-	-	-	-	-	-	-
11		ОНХС	-	-	-	-	-	-	-	-
12	ОНӨААТҮГ	Минжит булган	2	-	-	-	-	-	2	-
13	Сумын нэгтгэл		-	-						-
	Дүн		**19**	**207,829.7**	**4**	**7800.4**	**3**	**180768.3**	**12**	**19,261.0**

3.10 Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал

Дараагийн аудитаар Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хийгдсэн ажлуудын гүйцэтгэл, чанартай холбоотой асуудлыг цаг хугацааны хувьд газар дээр нь очиж үзэж амжаагүй болно.

4. МЕНЕЖМЕНТИЙН ЗАХИДАЛ

Менежментийн захидалд цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлоор нь эрэмбэлэн үзүүлэв. Үүнд:

1. **ОНХС-гийн зарцуулалттай холбоотой асуудал**

1.1. *<u>Илрүүлэлт:</u>* Сумын ОНХС-гийн хөрөнгийг зарцуулахдаа иргэдийн санал аваагүй төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээг батлуулсан, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй, зураг төсөвгүй 15286.1 мянган төгрөгийн ажлыг ИТХ-аар батлуулж санхүүжүүлсэн, ОНХС-гийн хөрөнгөөр хийгдсэн 50000.0 мянган төгрөгийн хашаа болон гэрэлтүүлэгийн ажлыг данс бүртгэлд бүртгээгүй, босго үнээс давсан 12000.0 мянган төгрөгийн үнэтэй лед дэлгэц худалдан авах ажилд шууд гэрээ байгуулжээ.

1.2. *<u>Эрсдэл:</u>* Сангийн хөрөнгийн үр өгөөж буурах, сангийн хөрөнгө зориулалт бусаар зарцуулагдах

1.3. *Өгсөн зөвлөмж: Сангийн сайдын 2018 оны 228 тоот тушаалын 3.11.3-д "ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээ нь хуульд заасны дагуу зураг төсөв, техник, эдийн засгийн үндэслэлтэй, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ хийгдсэн, бусад холбогдох зөвшөөрөлтэй байх", 3.1.4-д "ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад сум, дүүргийн төвөөс алслагдсан баг, хорооны иргэдийн хамгийн олон саналыг авч эрэмбэлэгдсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг заавал багтаах" гэсэн заалтуудыг зөрчин иргэдийн санал аваагүй, ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн ажлууд нь батлагдсан зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй байхад арга хэмжээг ИТХ-аар оруулан батлуулж зарцуулдаг байдлыг таслан зогсоох, хөрөнгөд бүртгээгүй хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаж босго үнээс давсан ажлыг харьцуулалтын аргаар тендер шалгаруулан ажиллах*

1.4. *Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар:* Хүлээн зөвшөөрсөн

2 СХС-гийн зарцуулалттай холбоотой асуудал

2.1.1 Илрүүлэлт: СХС-гийн авлагыг данс бүртгэлд тусгахдаа зээлийн авлагыг 34943.4 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй, малжуулах хөтөлбөрийн авлагыг 39106.2 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй илэрхийлсэн байна.

2.1.2 Эрсдэл: Сангийн хөрөнгийн үр өгөөж буурах, сангийн хөрөнгө зориулалт бусаар зарцуулагдах, найдваргүй авлага нэмэгдэх

2.1.3 Өгсөн зөвлөмж: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4.2-д "бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлагыг данс бүртгэлд заавал тусгана", 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д "үнэн зөв байх" гэсэн заалтуудыг мөрдөн ажиллаж СХС анх үүссэн цагаас эхлэн анхан шатны баримт болон дансны хуулгаар зээлдэгч нэг бүрийн тооцоог дахин хянах

2.1.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Хүлээн зөвшөөрсөн

3.1 . Орлогын бүртгэлтэй холбоотой асуудал

3.1.1. Илрүүлэлт: *Тайлант онд тус байгууллага нь татварын болон татварын бус орлогыг дансанд орсон мөнгөн дүнгээр нь тайлагнаж санхүүгийн албаны дарга нь өөрийн албан тушаалын тодорхойлолтод заасан зорилтыг хэрэгжүүлээгүй байна.*

3.1.2. Эрсдэл: Орлогын төлөвлөгөө тасрах, татварын орлого төлөгдөхгүй байх, татвараас зайлсхийх

3.1.3 Өгсөн зөвлөмж: *Төрийн албаны зөвлөлийн 2019 оны 42 тоот тогтоолын 2-р хавсралтын 1 дүгээр зорилтын 6-д "Орлогын тогтвортой бааз суурьтай болох судалгаа, мэдээллийн сан бий болгох", 2-р зорилтын 8-д "Орон нутгийн төсвийн орлогыг холбогдох байгууллага, албан тушаалтантай тооцоо нийлж...", 3-р зорилтын хүрээнд "сумын төсвийн орлого бүрдүүлэхтэй холбоотойгоор татварын байцаагчийг шуурхай удирдлагаар хангах" гэсэн заалтуудыг хэрэгжүүлэн ажиллаж сумын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААН, иргэдтэй тооцоо нийл орлогыг бүрэн оруулахад анхаарч ажиллах.*

3.1.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: *Үйлчлүүлэгч байгууллага хүлээн зөвшөөрсөн*

4.1 . **Анхан шатны баримт бүрдүүлэлттэй холбоотой асуудал**

4.1.1. Илрүүлэлт: *Сумын хэмжээнд худалдан авсан бараа бүтээгдэхүүн худалдан авахад гарсан зардлуудыг баримтжуулахдаа И баримтаар баталгаажуулаагүй байгаа нь борлуулагч талыг татвараас зайлсхийх боломжийг бий болгож байна.*

4.1.2. Эрсдэл: *Төсвийн зарцуулалтын хяналт сулрах, харилцагч байгууллага татвараас зайлсхийх*

4.1.3 Өгсөн зөвлөмж: *Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13.7. "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно", Татварын ерөнхий хуулийн 28.5. "Татвар төлөгч борлуулалт хийх тухай бүрд хэрэглэгчийн системээс дахин давтагдашгүй дугаар бүхий төлбөрийн баримтыг хэвлэж өгөх, эсхүл цахимаар илгээх үүрэгтэй" гэсэн заалтуудыг мөрдөн ажиллаж, худалдан авалтын ажил гүйлгээ бүрийг И баримтаар баталгаажуулахад анхаарч байгууллагын удирдлага, нягтлан бодогч, Төрийн сангийн төлөөлөгч нарыг удирдлагаар хангаж ажиллах*

4.1.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: *Үйлчлүүлэгч байгууллага хүлээн зөвшөөрсөн*

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Ховд аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2021 оны 6 дугаар сарын 01-ний дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

Хавсралт

5.Аудитын явцад илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт

Огноо:	**Аудитын нэр:**	**Булган сумын ТТЗ-ын 2020 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан**	**Аудитын код:**
2020			**ХОА-2021/11/СТА-ТТЗ**
Шалгагдсан байгууллагын нэр:	**Булган сумын Засаг дарга**	**Мянган төгрөгөөр**	

№	Алдаа, зөрчлийн товч утга	Мөнгөн дүн	Аудитын байгууллагаас гаргасан шийдэл	Алдаа, зөрчилтэй асуудал гаргасан албан тушаалтны	
			Нэр	Албан тушаал	Овог нэр
1	Төсвийн тухай хууль, ОНХС-гийн журам зөрчин иргэдийн санал аваагүй төсөл арга хэмжээг санхүүжүүлсэн, ОНХС-гийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүй	77286.1	Зөвлөмж	Засаг дарга, Санхүүгийн албаны дарга	Ж.Дамдинбазар Д.Энхболд

2	Шилэн дансны тухай хуулийг хэрэгжүүлэн ажиллаагүй	0	Албан шаардлага		
3	СХС-гийн авлагыг санхүүгийн тайланд зөрүүтэй нэгтгэсэн.	74049.6	Зөвлөмж өгөх		
4	Санхүүгийн албаны дарга албан тушаалын тодорхойлолтод заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүй	0	Зөвлөмж өгөх		
5	Анхан шатны баримтгүй ажил гүйлгээг санхүүжүүлсэн	0	Зөвлөмж өгөх		
	Дүн	151335.7			

ХОВД АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР